

لینوکس فارسی

هر رایانه در بدو امر مجموعه ای از قطعات الکترونیکی است که در هم آمیخته شده اند و جسم سخت کامپیوتر که به سخت افزار موسوم است را تشکیل می دهند. این جسم سخت از بخش هایی نظیر صفحه کلید، صفحه نمایش، واحد محاسبه و پردازش، و حافظه تشکیل شده است. برای به کارگیری این جسم سخت و استفاده از آن باید در آن "روح" دمیده شود، این روح هر چند روحی قدسی نیست ولی امر و زه که میلیونها، میلیون کامپیوتر در اقصی نقاط جهان به ابزار اطلاع رسانی و ارتباطات تبدیل شده اند به گونه ای محمل معرفت در جهان پر رمز و راز شناخته می شود.

آنچه که سخت افزار رایانه را عملیاتی می کند و در دسترس قرار می دهد به "نرم افزار" موسوم است و در پایه ای ترین تقسیم بندی می توان آنها را به سیستم عامل¹ و سیستمهای کاربردی تقسیم کرد. سیستم عامل ابتدا در جسم سخت می نشیند و امکان به کارگیری رایانه را فراهم می کند، سپس هر گونه سیستم کاربردی در دل سیستم عامل جای می گیرد تا امکان کاربرد رایانه ها را در امور مختلف فراهم سازند. سیستم عامل پایه ای ترین نرم افزاری است که کامپیوترها را عملیاتی می کند.

از هنگامی که در دهه هشتاد میلادی رایانه های شخصی متداول شد و رفته رفته به ابزاری همگانی و همه منظوره تبدیل گردید، "سیستم عامل" نقشی اساسی در برقراری ارتباط اولیه با کامپیوترها پیدا کرد و بر عکس کامپیوترهای بزرگ، که در آنها سیستم عامل ابزاری اولیه و عمومی تبدیل شد. مهمترین گام در این رابطه توسط شرکت مایکرو سافت برداشته شد و سیستم عامل² DOS سالها ابزار مورد استفاده عموم کاربران بود. با توسعه کاربری کامپیوترهای شخصی به عنوان ابزار ارتباطی بر روی شبکه های محلی و شبکه های بین المللی، سیستم عامل اهمیتی بیش از پیش پیدا کرد و شرکت مایکرو سافت با ارائه سیستم عامل ویندوز³ بازار بزرگی را در دست خود گرفت که از دهه نود تا کنون نسخه های متعددی از آن به بازار عرضه شده است که با توجه به تنوع و سادگی استفاده، ابزار اولیه برای بسیاری از کاربران شده است که مهمترین ابزارهای کاربردی آن نظیر

---

1. Operating System
2. Disk Operating System
3. Windows

مرور گر اینترنت و یا مجموعه برنامه های آفیس⁴ به طور روزمره مورد استفاده کاربران قرار می گیرد ولی نکته مهم این است که شرکت مایکروسافت سیستم عامل ویندوز و برنامه های کاربردی آنها را با محدودیتهای خاص ارائه می کند و برای استفاده از آن هر کاربر باید مبلغی به این شرکت پرداخت کند، در مقابل این جریان که راهبری آن عمدتاً در اختیار شرکت مایکرو سافت است، از اوایل دهه هشتاد میلادی نهضت نرم افزارهای آزاد⁵ شکل گرفت که به یک نهضت بین المللی تبدیل شد و از درون آن سیستم عامل لینوکس به عنوان یک نرم افزار آزاد / متن باز سر بیرون آورد و اکنون اهمیتی بسیار زیاد در دنیای شبکه ای امروز پیدا کرده است.

نرم افزارهای آزاد / متن باز

در سال ۱۹۸۴، ریچارد استالمن که قبلاً در MIT کار می کرد و جنبش نرم افزارهای آزاد را راه اندازی کرده بود، پروژه گنو⁶ را آغاز کرد. در این پروژه که یک جنبش نرم افزاری محسوب می شد برنامه نویسان با یکدیگر همکاری می کردند (و این همکاری هم چنان ادامه دارد). در این طرح استالمن از آزادی نرم افزار و تبادل آزاد آن حمایت می کرد و در واقع این امر را موجب رونق و پیشرفت این شاخه از دانش بشری می دانست. برای رونق جنبش نرم افزارهای آزاد، استالمن در پروژه گنو تهیه نرم افزارهای پایه ای و انتشار آنها را به صورت آزاد در دستور کار قرار داد. بعضی ابزارهای پایه نظیر ویرایشگر متن تهیه شده بود ولی جای یک هسته اصلی به عنوان سیستم عامل خالی بود تا این که در سپتامبر ۱۹۹۱، لینوس توروالدز⁷ دانشجوی فنلاندی که آن زمان در دانشگاه هلسینکی درس می خواند اولین نسخه سیستم عاملی را که بر اساس سیستم عامل یونیکس طراحی و پیاده سازی کرده بود و آن را لینوکس⁸ نامید، روی اینترنت به طور آزاد (با همه جزئیات) منتشر کرد.

---

4. Office

5. Free/Open Source Software (FOSS)

6. GNU

7. Linus Torvalds

8. Linux

پنگوین نشانه لینوکس!

لینوکس پروژه گنو را کامل کرد و جنبش نرم افزارهای آزاد را به ثمر رساند. هسته لینوکس و اغلب نرم افزارهای آزاد / متن باز تحت اجازه نامه عمومی و همگانی گنو منتشر می شوند و متن آنها در اختیار عموم قرار دارد و در یک نهضت جهانی، علاقه مندان برای توسعه آن دائما فعالیت می کنند و لذا این سیستم عامل مرتبا در حال توسعه است، چون متن آن باز و در اختیار عموم است اشکالات امنیتی احتمالی آن خیلی سریع ترمیم یافته است و لذا سیستمی کاملا امن در اختیار عموم قرار دارد.

لینوس تروالدز، خالق هسته لینوکس

اکنون که بیش از یک دهه از متداول شدن سیستم عامل لینوکس می گذرد شرکتهای کامپیوتری بزرگ و سازمانهای دیگر به استفاده از لینوکس روی آورده اند و شرکتهای

متعددی چه به صورت بین المللی و چه در سطوح ملی شکل گرفته اند که نسبت به توسعه لینوکس و محلی سازی آن و ارائه آن به کاربران مختلف و پشتیبانی از نیازهای مشتریان اقدام می کنند. نرم افزارهای پایه ای مورد نیاز نظیر اپن افسیس⁹ و دیگر سیستم های کاربردی مورد نیاز همراه لینوکس به طور آزاد / متن باز ارائه می شوند و محیط مناسبی برای کاربران در سطوح مختلف اعم از کاربران عادی و یا کاربری حرفه ای در سطح خادما و مجتمع های کامپیوتری و غیره فراهم شده است به طوری که رقابت جدی با نرم افزارهای تجاری مشابه نظیر ویندوز ، مدتهاست که شروع شده است.

لینوکس فارسی، لینوکس شریف

استفاده از لینوکس در سطوح ملی مورد توجه جدی قرار گرفته است و محلی سازی آن در دستور کار بسیاری از جوامع قرار دارد. در ایران نیز شورای عالی انفورماتیک از چند سال پیش برنامه جامعی برای محلی سازی لینوکس را در پروژه ای تحت عنوان لینوکس فارسی مورد توجه قرار داد و بخشهایی از این پروژه به ثمر رسیده است علاوه بر آن کوششهای مختلفی نیز توسط بعضی از علاقه مندان و شرکتهای خصوصی برای ارائه سیستم عامل لینوکس برای فارسی زبانان انجام شده است، از جمله نسخه ۲ لینوکس شریف که در خرداد ماه ۱۳۸۵ منتشر شد در این رابطه شایان توجه ویژه ای است.

نسخه ۲ لینوکس شریف که خرداد ماه ۱۳۸۵ منتشر شد دارای امکانات و خصوصیات منحصر به فردی است که آن را به یکی از بهترین انتخاب های کاربران ایرانی در بین سیستم عامل های موجود (از جمله ویندوز مایکرو سافت) تبدیل کرده است.

---

9. Open Office

قابلیت های محیط رومیزی

نسخه ۲ لینوکس شریف قطعا کامل ترین محیط رومیزی فارسی است. این محصول نتیجه تحقیقات و فعالیت های گروه فارسی وب از سال ۱۳۷۷ و شرکت فارسی وب شریف¹⁰ از مهر ماه ۱۳۸۲ تا به امروز است.

یک صفحه از لینوکس شریف

واسط گرافیکی و برنامه های موجود در نسخه ۲ لینوکس شریف بهترین و کاملترین ترجمه های فارسی را در بین تمام توزیع های گنو / لینوکس دارد. برای اولین بار دو نرم افزار اپن افسیس و فایرفاکس (برای مرور در اینترنت) محیط کاربری فارسی دارند. واسط گرافیکی گنوم و برنامه های موجود در آن به طور کامل به فارسی ترجمه شده اند و نصب سیستم با استفاده از برنامه نصب لینوکس شریف با راهنما و واسط کاربری کاملا فارسی آسان تر از همیشه است.

گرچه طراحان لینوکس شریف به کاربران فارسی زبان استفاده از محیط کاربری فارسی را پیشنهاد کرده اند و معتقدند که ایرانیان نیز همانند کاربران (و حتی برنامه سازان) کشورهای دیگر باید بتوانند با زبان مادری خود با کامپیوتر کار کنند، اما در لینوکس شریف به جز محیط کاربری فارسی، محیط کاربری انگلیسی نیز وجود دارد و کاربران در طول نصب و یا پس از نصب و هنگام کار با لینوکس شریف می توانند به راحتی از آن

10 www.farsiweb.ir

استفاده کنند. تعویض بین محیط های کاری فارسی و انگلیسی بی درد سر است و تغییری در ترجیحات و تنظیمات کاربر نخواهد داد.

سایر امکانات لینوکس شریف مشتمل بر اپن آفیس شامل واژه پرداز و نرم افزار ارائه (نظیر و هم ساز با پاور پوینت مایکرو سافت) و غیره قابل ذکر است و علاوه بر آن مرور گر فایر فاکس برای ورود به اینترنت و برنامه پست الکترونیکی اوولوشن نیز با امکانات کامل فارسی در آن تدارک شده است. امکانات چاپ فارسی و مهمتر از همه تقویم شمسی در آن قابل توجه اند.

لینوکس شریف برای اولین بار نمایش تاریخ شمسی را در محیط رومیزی و برنامه های مختلف اضافه کرده است. کاربران می توانند با استفاده از برنامه ساعت، تاریخ را به دو صورت شمسی و میلادی ببینند و به راحتی معادل هر کدام را در تقویم دیگر پیدا کنند. برنامه ساعت، تعطیلات رسمی ایران را نیز نمایش می دهد. بسیاری از برنامه هایی که در آنها نمایش تاریخ وجود دارد در لینوکس شریف از تقویم شمسی استفاده می کنند. سایر برنامه های کاربردی مورد نیاز نظیر امکانات صوتی تصویری نیز در لینوکس شریف وجود دارد و قابلیت های امنیتی آن نیز هم چون دیگر نسخه های لینوکس بسیار بالا است.

همانگونه که ذکر شد فناوری اطلاعات و ارتباطات هم چون نوری در جوامع بشری تابیده و آن را به دهکده جهانی تبدیل کرده است، در این آوردگاه آن چه که به حفظ هویت فرهنگی کمک کند و همگانی شدن فناوری اطلاعات و ارتباطات را بیش از پیش میسر سازد بسیار مغتنم شناخته می شود، از این رو لینوکس شریف گامی ارزشمند محسوب می شود که دست مریزاد برای دست اندرکاران آن دارد.

یحیی تابش

دانشگاه صنعتی شریف

tabesh @ sharif.ir